

POSTANOWIENIE

14 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 14 stycznia 2025 r. w Warszawie
zażalenia A.S.

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z 8 grudnia 2023 r., I ACa 343/23,

w sprawie z powództwa J.R.

przeciwko A.S.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 8 grudnia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie uchylił na skutek apelacji obu stron wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach z 7 listopada 2022 r. i przekazał do ponownego rozpoznania sprawę z powództwa J.R. przeciwko A.S. o zapłatę.

W ocenie Sądu drugiej instancji analiza akt sprawy prowadzi do wniosku, że Sąd Okręgowy nie ustalił w sprawie w sposób ostateczny i precyzyjny, nie budzący wątpliwości, czego i na jakiej podstawie powód domaga się od pozwanego. Z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego nie można wywieść jakie ostatecznie roszczenie sformułowane przez powoda w toku procesu, czy to w formie pisemnej czy ustnej do protokołu Sąd pierwszej instancji przyjął za podstawę swojego

rozstrzygnięcia. Brak jest uzasadnienia w tym zakresie oraz wskazania argumentów i odwołania się do stosowych przepisów. Sąd Okręgowy nie podał, czy ocenił roszczenia powoda jako oparte na podstawie z określonej w art. 471 k.c. czy też przepisów regulujących odpowiedzialność z tytułu rękojmi za wady. Wielokrotne modyfikacje roszczenia przez powoda co do kwoty, podstawy faktycznej i prawnej, w sytuacji braku zobowiązania strony powodowej do ostatecznego sprecyzowania stanowiska w sprawie, powodują brak możliwości weryfikacji zasadności tego roszczenia i oceny poczynionych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych i rozważań prawnych.

Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, co skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie Sądowi Okręgowemu sprawy do ponownego rozpoznania (art. 386 § 4 k.p.c.).

Zażalenie na wyrok Sądu Apelacyjnego wniósł pozwany.

Wskazał na naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez wadliwe jego zastosowanie prowadzące do przyjęcia, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy wskutek braku oceny zgłoszonych przez powoda roszczeń, gdy tymczasem zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i skutecznie zgłoszone przed Sądem pierwszej instancji przez stronę powodową roszczenia uprawniały Sąd drugiej instancji do rozpoznania i oceny zasadności wniesionych przez strony apelacji. Skarżący powołał się również na naruszenie art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. poprzez wadliwe zastosowanie i zaniechanie w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku odniesienia się do wszystkich zarzutów apelacji.

Powód w odpowiedzi na powyższe zażalenie wniósł o jego oddalenie i orzeczenie o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawowe podstawy wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego zostały enumeratywnie określone w art. 386 § 4 k.p.c. Zgodnie z jego brzmieniem sąd może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty

sprawy, a także gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Przewidziane art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego na kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji służy weryfikacji, czy zapadło ono na jednej z przewidzianych prawem przesłanek, a zatem czy określona przez sąd odwoławczy przyczyna uchylenia odpowiada wskazanej w uzasadnieniu podstawie ustawowej i czy faktycznie wystąpiła ona w sprawie. Dokonywana przez Sąd Najwyższy kontrola nie ma na celu rozstrzygnięcia o kwestiach materialnoprawnych będących podstawą rozstrzygnięcia. Sąd Najwyższy nie ocenia zatem, czy stanowisko sądu drugiej instancji jest zasadne merytorycznie, ale czy przy założeniu jego trafności, sąd drugiej instancji był uprawniony do wydania orzeczenia kasatoryjnego. Należy podkreślić, że w modelu apelacji pełnej Sąd Najwyższy dokonując kontroli orzeczenia kasatoryjnego odnosi się wyłącznie do kwestii możliwości zastosowania w zaistniałym stanie faktycznym dyspozycji art. 386 § 4 k.p.c. Czynienie przez Sąd Najwyższy szerszych rozważań na tym etapie postępowania prowadziłoby do powstania swego rodzaju trzeciej instancji sądowej, nieprzewidzianej w polskim porządku prawnym.

Jak zaznaczono powyżej, rolą Sądu Najwyższego rozpoznającego zażalenie na kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji, nie jest ocena merytorycznej poprawności kwestii, które legły u podstaw zaskarżonego rozstrzygnięcia. Za wykraczające poza zakres postępowania zainicjowanego na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. należy uznać rozważania poczynione przez skarżącego dotyczące naruszenia art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. poprzez wadliwie zastosowanie i zaniechanie w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku odniesienia się do wszystkich zarzutów apelacji. Sąd Najwyższy dokonując kontroli orzeczenia na podstawie art. 394¹ § 11 k.p.c. jest zobowiązany do zbadania istnienia procesowych podstaw wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego. Naruszenie powołanego przez skarżącego przepisu nie mieści się w tych ramach i jako takie nie może być przedmiotem analizy w postępowaniu wywołanym zażaleniem pozwanego.

Zażalenie zasługuje jednak na uwzględnienie, z uwagi na trafność sformułowanego zarzutu naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. bowiem stanowisko Sądu drugiej instancji, co do nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd Okręgowy jest nieprawidłowe.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że nierozpoznanie istoty sprawy, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., jest wadliwością rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi także w przypadku dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby poczynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej; w takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego. Rozpoznanie istoty sprawy wymaga zawsze prawidłowego zidentyfikowania jej przedmiotu; bez tego zabiegu nie jest możliwe dokonanie oceny żądania pozwu w płaszczyźnie prawa materialnego. Nie jest możliwa zaś ocena tego przedmiotu w sytuacji, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia uniemożliwia prześledzenie rozumowania sądu pierwszej instancji (postanowienie SN z 15 maja 2024 r., III CZ 67/24).

Sąd Apelacyjny niewłaściwie zinterpretował tak rozumianą przesłankę orzeczenia kasatoryjnego ujętą w art. 386 § 4 k.p.c.

Nie można podzielić wniosków Sądu drugiej instancji, że Sąd Okręgowy nie wskazał, czy ocenił roszczenia powoda jako oparte na podstawie z określonej w art. 471 k.c. czy też przepisów regulujących odpowiedzialność z tytułu rękojmi za wady oraz że nie doszło do ostatecznego sprecyzowania stanowiska powoda co do kwoty, podstawy faktycznej i prawnej roszczenia.

Sąd Okręgowy podał, że w piśmie procesowym złożonym na rozprawie w dniu 1 czerwca 2022 r. powód doprecyzował żądanie pozwu i wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 774 402,07 zł wraz z ustawowymi odsetkami od

kwoty 323 053 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, od kwoty 450 343,07 zł od 1 czerwca 2022 r. do dnia zapłaty. Odpowiedzialność pozwanego wywodził z rękojmi za wady wykonanego obiektu. Jako podstawę prawną roszczenia wskazał przepisy art. 656 k.c. w zw. z art. 638 k.c. w zw. z art. 556¹ k.c. Natomiast na rozprawie pełnomocnik powoda ostatecznie doprecyzował swoje stanowisko i popierał powództwo z tym, że wskazał, że domaga się odszkodowania za nienależyte wykonanie zobowiązania na podstawie art. 471 k.c., a gdyby Sąd uznał, że nie są spełnione przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej, jako podstawę prawną dochodzonego roszczenia wskazał przepisy o rękojmi za wady (k. 1291v).

Sąd pierwszej instancji, wbrew ocenie Sądu Apelacyjnego, wyraźnie wskazał, że przyjmuje, iż powód swoje roszczenie wywodził z art. 471 k.c. Ostatecznie Sąd Okręgowy uznał, że związku z nieprawidłowościami w wykonaniu obiektu basenu stwierdzonymi w opiniach biegłych pozwany wykonał swoje zobowiązanie nienależycie, powód poniósł szkodę, a pomiędzy szkodą a nienależytym wykonaniem zobowiązania przez pozwanego zachodzi adekwatny związek przyczynowy w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. Na skutek wadliwie wykonanych robót, powód zmuszony został do podjęcia działań naprawczych i poniesienia związanych z tym kosztów w łącznej kwocie 46 543,52 zł. Sąd pierwszej instancji uznał, iż powód nie mógł domagać się odszkodowania w żądanej kwocie 774 402,07 zł, wynikającego z wyliczenia przez biegłych i dlatego powództwo podlegało oddaleniu ponad kwotę 46 543,52 zł. Natomiast żądania przez powoda dotyczące roszczenia o zapłatę z tytułu odpowiedzialności z rękojmi za wady wykonanych robót Sąd Okręgowy, zgodnie z stanowiskiem powoda, uznał jako roszczenie ewentualne.

Należy jednak zauważyć, że w sytuacji gdy Sąd pierwszej instancji uznał roszczenie główne powoda za usprawiedliwione co do zasady, a sporna pozostawała jedynie kwota należnego odszkodowania, to nie było potrzeby orzekania w przedmiocie roszczenia ewentualnego. Obowiązek rozstrzygnięcia w kwestii żądania ewentualnego aktualizuje się bowiem jedynie w przypadku oddalenia roszczenia głównego.

Rozumowanie przedstawione w uzasadnieniu Sądu Okręgowego pozwala na odtworzenie co było przedmiotem sprawy, jakie przepisy znalazły zastosowanie oraz jaka była podstawa faktyczna sporu. Nie można więc uznać, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok na podstawie art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 1¹ i 3 k.p.c.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego należało pozostawić w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie na podstawie art. 108 § 2 k.p.c., stosowanego na zasadzie analogii w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c.

(R.N.)

[a.ł]